

EUROPOS CENTRINIO BANKO NUOMONĖ

2014 m. vasario 12 d.

dėl euro įvedimo Lietuvoje

(CON/2014/14)

Ižanga ir teisinis pagrindas

2014 m. sausio 22 d. Europos Centrinis Bankas (ECB) gavo Lietuvos Respublikos finansų ministerijos prašymą pateikti nuomonę dėl Euro įvedimo Lietuvos Respublikoje įstatymo projekto (toliau – įstatymo projektas).

ECB kompetencija teikti nuomonę grindžiama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 127 straipsnio 4 dalimi ir 282 straipsnio 5 dalimi ir Tarybos sprendimo 98/415/EB¹ 2 straipsnio 1 dalies pirmąją, antrąją ir trečiąją įtraukomis, kadangi įstatymo projektas susijęs su valiutos klausimais, mokėjimo priemonėmis ir Lietuvos banku. Vadovaudamasi Europos Centrinio Banko darbo reglamento 17 straipsnio 5 dalies pirmuoju sakiniu, Valdančioji taryba priėmė šią nuomonę.

1. Įstatymo projekto tikslas

Įstatymo projekto tikslas yra nustatyti pasirengimo įvesti eurą Lietuvos Respublikoje tvarką, o konkrečiai – nustatyti šiuos klausimus reglamentuojančias taisykles: a) litų keitimo į eurus Lietuvoje įvedus eurą tvarką ir su tuo susijusias apvalinimo taisykles, b) negrynųjų pinigų ir elektroninių pinigų keitimą, c) prekių ir paslaugų kainų nurodymą eurai ir litais, d) nuorodas į litus ir eurus teisiniuose dokumentuose ir e) litų išėmimą iš apyvartos. Įstatymo projekte taip pat numatytos priemonės, susijusios su apskaitos pritaikymu euro įvedimui ir įstatymo vykdymu.

2. Bendros pastabos

- 2.1 ECB pritaria laiku atliekamam pasirengimui įsivesti eurą ir pastebi, kad nuo euro įvedimo Lietuvoje dienos neteks galios Užsienio valiutos Lietuvos Respublikoje įstatymas²; taip siekiama išvengti bet kokių neatitikimų teisinėje sistemoje.
- 2.2 Atsižvelgiant į ankstesnę pastabą³, įstatymo projekte „euro“ rašoma teisingai. Taigi šiuo klausimu įstatymo projektas atitinka Sąjungos teisę.

¹ 1998 m. birželio 29 d. Tarybos sprendimas 98/415/EB dėl nacionalinių institucijų konsultavimosi su Europos Centrinio Banku teisės akto projekto nuostatų klausimais (OL L 189, 1998 7 3, p. 42).

² Valstybės žinios, 1993-07-14, Nr. 28-640.

³ Žr. Nuomonės CON/2005/21 10 punktą. Visos ECB nuomonės skelbiamos ECB interneto svetainėje www.ecb.europa.eu.

3. Dviejų valiutų apyvartos laikotarpio sąvoka

ECB supranta, kad įstatymo projekto 3 straipsnio 2 dalyje minimas „pereinamasis laikotarpis“ reiškia dviejų valiutų apyvartos laikotarpį, t. y. 15 kalendorinių dienų laikotarpį nuo euro įvedimo dienos, kuriuo litas išsaugo teisėtą mokėjimo priemonės statusą kartu su euru, kaip nustatyta įstatymo projekto 25 straipsnio 1 dalyje. Tai atitinka Tarybos reglamento (EB) Nr. 974/98⁴ 15 straipsnio 1 dalį. Tarybos reglamente (EB) Nr. 974/98 „pereinamojo laikotarpio“ terminas naudojamas kitokiai sąvokai apibrėžti, susijusiai su ekonominės ir pinigų sąjungos trečiojo etapo pradžia, t. y. trejų metų laikotarpiu nuo euro įvedimo dienos iki grynųjų pinigų pakeitimo dienos⁵. ECB rekomenduoja, kad įstatymo projekte naudojamas terminas „pereinamasis laikotarpis“ būtų pakeistas nuoroda į įstatymo projekto 25 straipsnio 1 dalį; tai paaiškintų, kad tinkama sąvoka yra „dviejų valiutų apyvartos laikotarpio“ sąvoka.

4. Apvalinimo taisyklės ir neutralumo principas

4.1 Įstatymo projekto 7 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad perskaičiuojant litus į eurus ir eurus į litus, taikomos Tarybos reglamento (EB) Nr. 1103/97⁶ 4 ir 5 straipsniuose nustatytos perskaičiavimo ir apvalinimo taisyklės. Tačiau įstatymo projekto 7 straipsnio 2 dalies pirmojo sakinio pradžios formuluote be reikalo komplikuojamas Tarybos reglamento (EB) Nr. 1103/97 5 straipsnio taikymas. Įstatymo projekte turėtų būti reglamentuojami tik tie su euro įvedimu Lietuvoje susiję dalykai, kurių nereglamentuoja Sąjungos teisės aktai. Toks metodas taip pat padėtų supaprastinti įstatymo projektą⁷.

4.2 Tarybos reglamento (EB) Nr. 974/98 7 straipsnyje nustatytas principas, kad „kiekvienos dalyvaujančios valstybės narės valiutos pakeitimas euru pats savaime nekeičia keitimo dieną galiojančių teisės priemonių išraiškos bet kokia valiuta“ (toliau – neutralumo principas).

Įstatymo projekto 7 straipsnio 4 dalyje leidžiama pinigines baudas ar kitas pinigines prievoles apvalinti vieno euro tikslumu. Šiame kontekste neutralumo principas nedraudžia nacionaliniam įstatymų leidėjui pasinaudoti savo suvereniomis galiomis išreiškiant piniginius dydžius, pavyzdžiui, baudas, įmokas, minimalų kapitalą, mokesčius, išmokas, atlyginimus ir t. t. įstatymų nuostatose⁸.

Taigi nacionalinis įstatymų leidėjas, spręsdamas su valiutos pakeitimu į eurą susijusius klausimus, gali priimti įstatymus, kuriais padidinami arba sumažinami bet kokie piniginiai dydžiai. Tačiau tai darydamas jis turi vadovautis teisinio tikrumo ir skaidrumo principais, t. y. jis turi užtikrinti, kad

⁴ 1998 m. gegužės 3 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 974/98 dėl euro įvedimo (OL L 139, 1998 5 11, p. 1).

⁵ Tarybos reglamento (EB) Nr. 974/98 1 straipsnio h punkte sąvoka „pereinamasis laikotarpis“ apibrėžta kaip „ilgiausiai trejų metų laikotarpis, prasidedantis euro įvedimo dieną 00.00 val. ir pasibaigiantis grynųjų pinigų pakeitimo dieną 00.00 val.“.

⁶ 1997 m. birželio 17 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1103/97 dėl tam tikrų nuostatų, susijusių su euro įvedimu (OL L 162, 1997 6 19, p. 1).

⁷ Taip pat žr. Nuomonę CON/2007/43, ypač 2.2 punktą.

⁸ Taip pat žr. Nuomonę CON/2012/97, ypač 3.2 punktą.

ūkio subjektai galėtų aiškiai atskirti, kada Lietuvos institucijos priėmė sprendimą padidinti arba sumažinti bet koki dydį, ir kada vyksta sumos pakeitimo į eurus ir suapvalinimo procesas.

- 4.3 ECB pritaria įstatymo projekto 7 straipsnio 5 dalyje numatytiems tikslesniems išraiškos būdams apvalinant tarifų piniginius dydžius. Tai atitinka ankstesnes ECB nuomones⁹ ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudenciją¹⁰.

5. Atsiskaitymas eurais automatinėse prekybos vietose pasibaigus dviejų valiutų apyvartos laikotarpiui

Įstatymo projekto 25 straipsnio 6 dalyje numatyta, kad pasibaigus dviejų valiutų apyvartos laikotarpiui, atsiskaityti automatinėse prekybos vietose bus galima tik eurais. ECB tikisi, kad dėl šios nuostatos praktinio įgyvendinimo galimybės buvo atliktas poveikio vertinimas.

6. Įstatymo projekto įsigaliojimas ir taikymas

- 6.1 Įstatymo projekto 1 straipsnyje nurodyta įstatymo paskirtis – nustatyti pasirengimo įvesti eurą, litų keitimo į eurus, litais išreikštų verčių perskaičiavimo į eurais išreikštas vertes tvarką Lietuvoje įvedus eurą. Įstatymo projekto 2 straipsnio 2 dalyje euro įvedimo diena apibrėžiama kaip diena, nustatyta Tarybos sprendime panaikinti išimtį Lietuvai pagal Sutarties 140 straipsnio 2 dalį.

Įstatymo projekto 32 straipsnyje nustatyta, kad įstatymas įsigalioja dieną, kurią Taryba priima sprendimą panaikinti išimtį Lietuvai pagal Sutarties 140 straipsnio 2 dalį.

Be to, daugumoje įstatymo projekto nuostatų yra konkrečiai nurodyta, nuo kada jos taikomos, pavyzdžiui, „iki euro įvedimo dienos“¹¹, „nuo euro įvedimo dienos“¹², „euro įvedimo dieną“¹³ ir t. t.

- 6.2 Kai kuriose įstatymo projekto nuostatose nenurodyta, nuo kada jos taikomos. Tai apima, *inter alia*, 4 straipsnį (informacija apie eurų banknotų ir monetų atvaizdus), 6 straipsnio 2 dalį (litų banknotų ir monetų naikinimas), 14 straipsnį (vertybinių popierių nominaliosios vertės ir kitų finansinių priemonių vertės išraiškos pakeitimas), 15 straipsnį (valstybės skolos, paskolų ir garantijų perskaičiavimas). Šios nuostatos turi būti skaitomos ir aiškinamos sistemiškai, kartu su įstatymo projekto 1 straipsniu (t. y. priskirtos kuriai nors iš 1 straipsnyje išvardytų sričių) arba kartu su 32 straipsniu (bendraja įstatymo įsigaliojimo nuostata). Siekiant aiškumo ir teisinio tikrumo įstatymo projekto nuostatų įsigaliojimo ir taikymo taisyklės turėtų būti supaprastintos ir patikslintos.

9 Žr. Nuomonę CON/2005/21, ypač 20 punktą.

10 Byla C-19/03, Verbraucher-Zentrale Hamburg eV v. O2 (Vokietija) GmbH & Co. OHG.

11 Pvz., įstatymo projekto 6 straipsnio 1 dalis.

12 Pvz., įstatymo projekto 3 straipsnio 1 ir 3 dalys, 8 straipsnis, 9 straipsnio 1 dalis, 12 straipsnio 1 dalis, 16 straipsnio 1 dalis, 20 straipsnis, 25 straipsnis ir t.t.

13 Pvz., įstatymo projekto 10 straipsnio 1 dalis.

- 6.3 Nacionalinės institucijos turi užtikrinti, kad nacionalinės teisės nuostatos, numatančios sumas eurai, kurios pakeičia nacionalinę valiutą, neįsigaliotų iki euro įvedimo dienos, numatytos Tarybos sprendime panaikinti valstybės narės išimtį¹⁴.

Ši nuomonė bus skelbiama ECB interneto svetainėje.

Priimta Frankfurte prie Maino 2014 m. vasario 12 d.

[parašas]

ECB Pirmininkas

Mario DRAGHI

¹⁴ Taip pat žr. Nuomonės CON/2012/97 3.1 punktą, Nuomonės CON/2006/28 3.2 punktą ir Nuomonės CON/2007/43 5.1 punktą.